

УДК 333.3

МЕНЕДЖМЕНТ ЗЕД В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бутенко Дар'я Сергіївна, к.е.н., доцент кафедри підприємницької діяльності, Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Анотація — Проаналізовано поняття «зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «глобалізація», «економічна глобалізація» та розкрито їх суть. Розглянуто етапи розвитку всесвітньої глобалізації. Розкрито сутність ЗЕД.

Ключові слова — глобалізація, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

На сьогоднішній день жодна країна світу не може знаходитися у повній економічній ізоляції. Перш за все це обумовлено потребою у обміні ресурсами, товарами чи послугами, а також пошуком нових ринків збуту. Здійснення такого обміну прийнято відносити до зовнішньоекономічної діяльності, а процеси, які пов'язані з його організацією, контролем, плануванням належать до менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

З економічної точки зору зовнішньоекономічна діяльність підприємства це сукупність бізнес-процесів щодо виходу підприємства на міжнародні ринки в умовах глобалізації.

Проблемі дослідження теоретичних і практичних аспектів глобалізації та менеджменту ЗЕД присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних авторів, а саме:

Еволюція розвитку глобалізації розкриває її масштаби та значення. Так, вперше прояви глобалізації спостерігаються з середини 1400 рр., які виражалися в територіальних розширеннях країн-колонізаторів. Проте формування думки та її осмислення стосовно процесів глобалізації розпочинається наприкінці 1960-х рр. Найвагомий вклад в розумінні сутності процесів глобалізації відбувся в середині 90-х рр. і поєднав у собі

питання економічної, політичної, соціальної взаємодії країн світу.

Глобалізація (від англ. «Globe» – земля або від франц. Global – загальний, всесвітній) – складний, багатогранний процес, який має безліч проявів та включає багато проблем. Тому тлумачення поняття «глобалізація» має багато різних трактувань серед сучасних вчених. Відомо, що його розглядають з економічної, політичної та філософської точки зору.

У категоріально-термінологічному словнику з менеджменту [1] під глобалізацією розуміють процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою, що виходить державних кордонів і набуває форм постійної та неухильно зростаючої міжурядової інтеграції економік. З визначення зрозумілим є економічна спрямованість трактування глобалізації.

З політичної точки зору глобалізація означає суттєву зміну існуючого світового порядку, демонструє собою появу нової політичної культури та свідомості, нового рівня міжнародних відносин. [2].

Семенюк Е., що з філософської точки зору глобалізація розглядається, як важливу сучасну характеристику цивілізації, що розвивається. [3]

Проте деякі вчені розглядають глобалізацію з інших точок зору. Так, наприклад, Козак Ю.Г. в своїй роботі [4] виокремлює соціальну та духовну складову глобалізації. Анасьєв М.Ю. стверджує, що базисом глобалізаційних процесів є комунікації, а особове місце в своїй роботі він відводить інформаційним технологіям, як джерелу комунікативної глобалізації. Але, на нашу думку, глобалізаційні процеси також пов'язані з еволюцією управлінської науки – менеджментом. Саме тому питання

менеджменту ЗЕД набувають особового значення для сучасних підприємств.

Україна одна з перших країн колишнього Радянського Союзу, що прийняла закон про ЗЕД (Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 15 квітня 1991 року) і надала визначення цієї категорії: зовнішньоекономічна діяльність є діяльністю, що побудована на взаємозв'язках між суб'єктами господарювання України й іноземними підприємцями, яка має місце як на території України, так і за її межами. [5]. В свою чергу менеджмент ЗЕД – це

Сутність менеджменту ЗЕД полягає в використанні принципів (загальних, специфічних та державних), методів (економічних, адміністративні) і функцій управління (планування, організація, мотивація, контроль).

До загальних принципів менеджменту ЗЕД належать: принцип науковості, принцип системності, принцип взаємозалежності. Специфічні принципи ЗЕД закріплені у відповідних міжнародних правових актах. Наприклад, «Хартія економічних прав і обов'язків держав», яка була прийнята IV Спеціальною сесією Генеральної Асамблеї ООН у 1974 р. та принципи ЗЕД, що місяця в Білій книзі ЄС від 1985р. На державному рівні принципи ЗЕД закріплені в законодавчих актах. В Україні це стаття 2 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» [6].

Методи менеджменту ЗЕД поділяють на адміністративні, що базуються на використанні державних указів та законів і передбачають захист інтересів вітчизняних суб'єктів господарювання (квотування товарів), економічні – пов'язані із створенням державою фінансових чи матеріальних стимулів (митні збори).

Особову увагу слід приділяти функціям менеджменту ЗЕД. [5] По перше, функція планування передбачає формування місії, цілей та конкретних задач виходу підприємства на зовнішні ринки. По друге, організаційна функція забезпечує розробку послідовний дій щодо виходу підприємства

на міжнародні ринки. По третє, функція мотивації повинна сприяти підвищенню зацікавленості кадрів в роботі на міжнародному ринку та надавати умови для реалізації потенціалу людей. По четверте, функція контроль повинна надавати об'єктивну оцінку проведеної роботи та відповідні рекомендації щодо подальших дій.

Список використаної літератури

1. Менеджмент: категоріально-термінол. слов. / Г.В. Щокін, М.Ф. Головатий, О.В. Антонюк та ін. – К. МАУП, 2007 – 744
2. Євтушенко О.Н. Глобалізація політики та перспективи її розвитку в сучасних умовах / О.Н. Євтушенко, В.І. Андріяш // Наукові праці. Державне управління. – 2012. – №196. – С. 30-35
3. Семенюк Е. Глобалізація: філософський аналіз поняття [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vlp.com.ua/files/02_49.pdf
4. Козак Ю.Г. Світова економіка: навч. посібн. / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, Н.С. Логвінової – К.: центр учбової літератури, 2010. – 328с.
5. Остапенко Т.Г. Нанорівень розвитку менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств / Т.Г. Остапенко // Управління розвитком. – 2016. – № 3. – С.48-54
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

Автори

Бутенко Дар'я Сергіївна, доцент кафедри підприємницької діяльності, Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця (butenko.hneu@gmail.com).

Тези доповіді надійшли 17 січня 2019 року.

Опубліковано в авторській редакції.